12/03/2025

12 Μαρτίου: Εορτάζει ο Άγιος Γρηγόριος ο Α’ Διάλογος, Πάπας Ρώμης

/ Βίοι Αγίων

Σήμερα, 12 Μαρτίου, η Εκκλησία, τιμά τη μνήμη των Αγίων Γρηγορίου, Πάπα Ρώμης του Διαλόγου (προ του σχίσματος Ανατολικής και Δυτικής Εκκλησίας), Συμεών του νέου Θεολόγου και Θεοφάνους του Ομολογητού.

- *Του Λάμπρου Κ. Σκόντζου, Θεολόγου – Καθηγητού*

Άγιος Γρηγόριος, ο ταπεινός Πάπας της Ρώμης

Μεγάλους αγίους και Πατέρες της Εκκλησίας μας συναντάμε σε κάθε τόπο και σε κάθε εποχή. Ο δυτικός Χριστιανισμός, πριν αποσχισθεί από την Μία Αγία Καθολική και Αποστολική Εκκλησία του Χριστού και παρεκκλίνει από την ορθή πίστη, ανάδειξε μεγάλους αγίους και Πατέρες, εφάμιλλους των Πατέρων της Ανατολής. Ένας από αυτούς είναι και ο άγιος Γρηγόριος ο Α΄, ο Διάλογος, πάπας Ρώμης. Να διευκρινίσουμε πως ως τις αρχές του 11ου αιώνα, που ο παπισμός δεν είχε αποσκιρτήσει από την Εκκλησία και εκπέσει στην αίρεση, αναδείχτηκαν πάμπολλοι πάπες άγιοι, οι οποίοι λαμπρύνουν τα αγιολόγιά μας.

Ο άγιος Γρηγόριος γεννήθηκε στη Ρώμη περί το 540 και έζησε στα χρόνια του αυτοκράτορα Ιουστινιανού (527-565). Ο πατέρας του ονομαζόταν Γορδιανός και η μητέρα του Συλβία. Οι πλούσιοι γονείς του φρόντισαν να του δώσουν σπουδαία μόρφωση. Αναδείχτηκε σπουδαίος νομικός.

Το 570 διορίστηκε από τον Ιουστινιανό πραίτορας της Ρώμης, αλλά όχι για πολύ, διότι μετά το θάνατο των γονέων του μοίρασε την περιουσία του στους φτωχούς και ίδρυσε πολλές μονές. Την οικία του στη Ρώμη την μετέβαλε σε μονή, αφιερωμένη στον Απόστολο Ανδρέα, όπου ζούσε άκρως ασκητική ζωή και τη μελέτη της Αγίας Γραφής και των Πατέρων. Το 579 μετέβη στην Κωνσταντινούπολη, όπου γνωρίστηκε με την αδελφή του αυτοκράτορα Μαυρικίου (582-602), Θεοκτίστη και με τον πατρίκιο Ναρσή, με τους οποίους αλληλογραφούσε. Το 586 χειροτονήθηκε διάκονος και υπηρέτησε ως σύμβουλος του πάπα Πελάγιου Β΄. Αλλά το 590 ο Πελάγιος πέθανε και ο κλήρος και ο λαός της Ρώμης απαιτούσαν να ανέβει ο Γρηγόριος στον επισκοπικό θρόνο της Ρώμης. Όμως ο Γρηγόριος ήταν απρόθυμος, συναισθανόμενος το βάρος του επισκοπικού αξιώματος, διότι, ταπεινός ων, θεωρούσε τον εαυτό του αδύνατο. Ο επίσκοπος Ραβέννας Ιωάννης τον ανάγκασε να αποδεχτεί την απαίτηση του λαού. Αναδείχτηκε ως πάπας Γρηγόριος Α΄ αφού έγραψε μια θαυμάσια πραγματεία για τα προσόντα του επισκόπου.

Είχε να αντιμετωπίσει μεγάλα προβλήματα. Ας μην ξεχνάμε πως την εποχή εκείνη το δυτικό ρωμαϊκό κράτος είχε ουσιαστικά καταλυθεί από τους βαρβάρους και πως ο επίσκοπος Ρώμης, ως Πατριάρχης της Δύσεως, είχε επιφορτιστεί και με πολιτικοκοινωνικές αρμοδιότητες για χάρη των πιστών της Δύσης. Μια φοβερή επιδημία αποδεκάτιζε τους πληθυσμούς της Ιταλίας. Μια πρωτοφανής πλημμύρα του Τίβερη είχε καταστρέψει τα σιτηρά της Ρώμης. Οι βάρβαροι Λομβαρδοί είχαν κυριέψει το μεγαλύτερο μέρος της Ιταλίας.

Οργάνωσε ένα πρωτοπόρο δίκτυο φιλανθρωπίας, όπου απέτρεψε το λιμό και αντιμετώπισε την πανώλη. Χιλιάδες πτωχοί έβρισκαν τροφή, ενδύματα, στέγη και

περίθαλψη στα πολυάριθμα ιδρύματα. Τις προσόδους από τα εκκλησιαστικά κτήματα τα διοχέτευε στο λαό και παράλληλα φρόντισε να έχει μεγάλες δωρεές από τους πλούσιους για το σκοπό αυτό. Ακόμη και στο επισκοπείο του σιτίζονταν πλήθος ενδεών.

Παράλληλα οργάνωσε μια γιγάντια ιεραποστολή για τον εκχριστιανισμό της Βόρειας Ευρώπης. Έστειλε στην Αγγλία ομάδα σαράντα μοναχών για τον φωτισμό των αγγλοσαξόνων. Αλλά και συνέβαλε αποτελεσματικά για την άρση τους σχίσματος των επισκόπων Λιγουρίας, Ιστρίας και Βενετίας, οι οποίοι δε δέχονταν τις αποφάσεις της Ε΄ Οικουμενικής Συνόδου (553). Ο άγιος Γρηγόριος με τη σοφία, τη σύνεση και την γνήσια εκκλησιαστική του παράδοση κατόρθωσε να τους πείσει ότι η απόφαση καταδίκης των λεγομένων «Τριών Κεφαλαίων» δεν ήταν συμβιβασμός με τους αιρετικούς μονοφυσίτες, όπως ισχυρίζονταν οι σχισματικοί επίσκοποι, αλλά εξέφραζε την ορθόδοξη πίστη.

Παρ’ όλο που ο άγιος Γρηγόριος ήταν βαθύτατα προσηλωμένος στην εξουσία της Κωνσταντινουπόλεως, εκείνη αδυνατούσε να προσφέρει ουσιαστική βοήθεια στους Ρωμαίους της Δύσης, διότι την εποχή εκείνη βρισκόταν σε συνεχείς πολέμους με τους Πέρσες, τους Αβάρους, τους Σλάβους και τους Μαυρούσιους. Έτσι αναγκάστηκε να αναλάβει ο ίδιος πολιτική πρωτοβουλία, συνεννοούμενος με τους Λομβαρδούς να εξασφαλίσουν την ειρήνη με φόρο υποτέλειας. Αυτή ήταν δυστυχώς η αρχή για την στροφή των παπών στους βαρβαρικούς ηγεμόνες της Δύσης και τη δημιουργία του κατοπινού «παπικού πρωτείου» και τη μεταβολή του πάπα σε κοσμικό άρχοντα. Το μεγάλο πρόβλημα δημιουργήθηκε όταν οι πάπες της Ρώμης απευθύνθηκαν στους βάρβαρους Φράγκους για βοήθεια, και έτσι προοδευτικά κατέλαβαν το Πατριαρχείο της Δύσης, με αποκορύφωμα την κατάληψή του από πάπα φραγκικής καταγωγής (1009) και την απόσχισή του από την Εκκλησία το 1054. Ας σημειωθεί πως οι Φράγκοι ήταν αιρετικοί, οι οποίοι επέβαλαν τις κακοδοξίες τους, όπως το φιλιόκβε, η κτιστή χάρη, κλπ, στην Δυτική Εκκλησία, μετά την εκδίωξη των Ορθοδόξων. Οι κακοδοξίες αυτές, μαζί με πάμπολλες άλλες που συσσώρευσαν οι αιώνες, υπάρχουν μέχρι σήμερα στον παπισμό και μας εμποδίζουν να τον θεωρούμε Εκκλησία, αλλά θρησκευτική κοινότητα.

Ο άγιος Γρηγόριος ουδέποτε άσκησε κανένα είδος πρωτείου στην Εκκλησία, διότι ήταν ταπεινός και προσηλωμένος στην αρχέγονη παράδοση της Εκκλησίας, όπως και οι άλλοι άγιοι πάπες πριν την απόσχιση του Πατριαρχείου της Δύσης. Το αντίθετο μάλιστα, υπερασπίστηκε με σθένος, τα δικαιώματα των αρχαίων Πατριαρχείων, που είχαν θεσπίσει η Οικουμενικές Σύνοδοι. Αρνιόταν τον τίτλο του «οικουμενικού πάπα», που του είχε εισηγηθεί ο Πατριάρχης Αλεξανδρείας Ευλόγιος

(579-607) και προτιμούσε τον τίτλο «δούλος Θεού». Αντιτάχτηκε με σθένος στην απόφαση του Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως Ιωάννη του Νηστευτή (582-595) να λάβει από τη Σύνοδο του 587 τον τίτλο του «Οικουμενικού Πατριάρχη», ο οποίος δεν είχε βεβαίως διοικητική εξουσία σε όλη την Εκκλησία, αλλά ήταν και είναι τίτλος τιμής, ως επίσκοπος της πρωτεύουσας της οικουμένης.
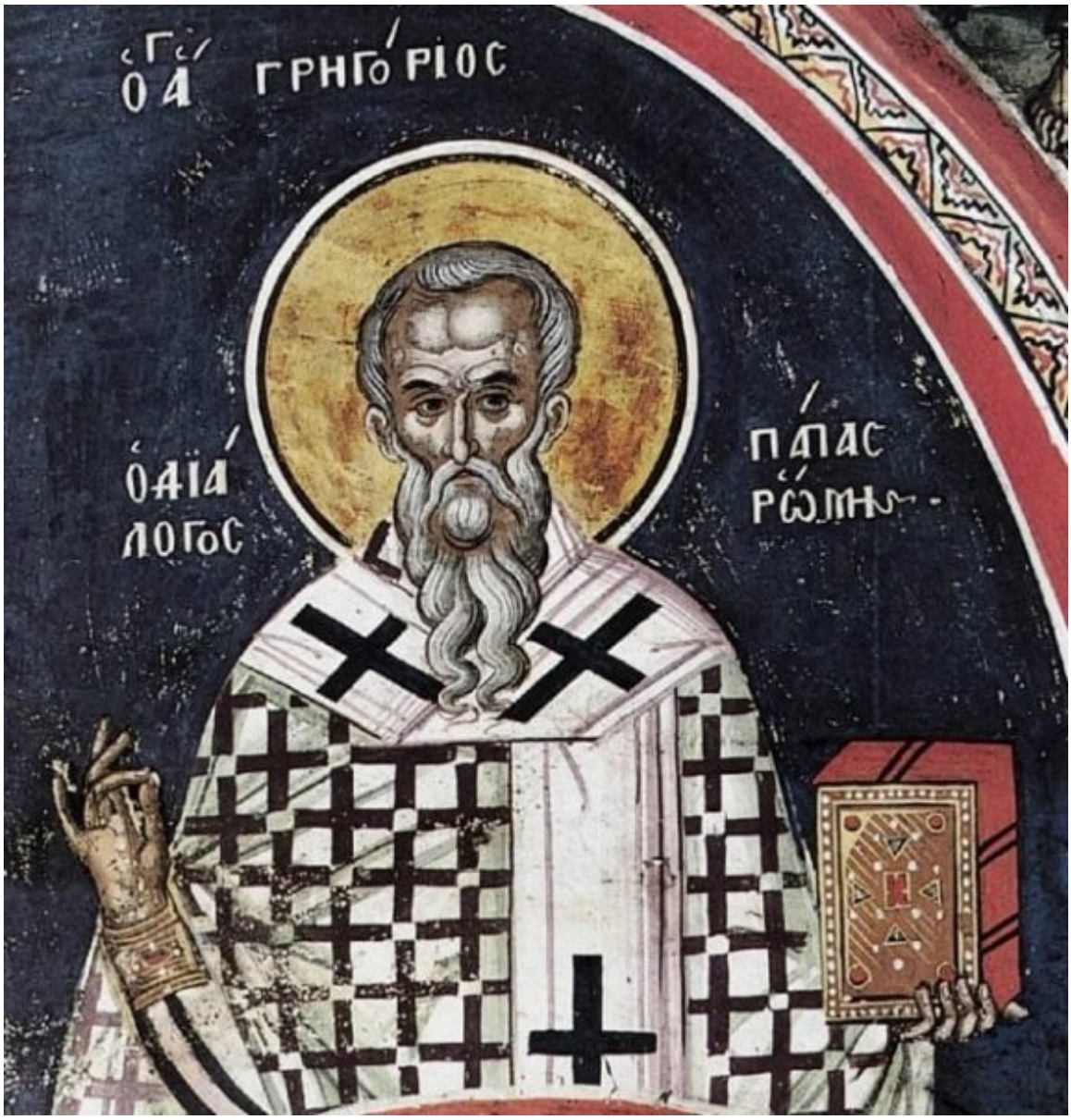
Ο άγιος Γρηγόριος κοιμήθηκε ειρηνικά το 604, ανακηρύχτηκε άγιος και μέγας για την αγιότητα του βίου του και την μεγάλη προσφορά του στην Εκκλησία. Η μνήμη του εορτάζεται στις 12 Μαρτίου. Ονομάστηκε Διάλογος επειδή έγραφε θεολογικά έργα σε διαλογική μορφή.